

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VYRIAUSIOJI RINKIMŲ KOMISIJA**

**SPRENDIMAS
DĖL REKOMENDACIJŲ DĖL POLITINĖS REKLAMOS SKLEIDIMO POLITINĖS
KAMPANIJOS LAIKOTARPIU PATVIRTINIMO**

2018 m. birželio 19 d. Nr. Sp-75
Vilnius

Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 3 punktu, n u s p r e n d ž i a:

1. Patvirtinti Rekomendacijas dėl politinės reklamos skleidimo politinės kampanijos laikotarpiu (pridedama).
2. Pripažinti netekusiu galios Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos 2016 m. gegužės 4 d. sprendimą Nr. Sp-44 „Dėl Rekomendacijų dėl politinės reklamos skleidimo politinės kampanijos laikotarpiu patvirtinimo“ (su visais pakeitimais ir papildymais).

Pirmininkė

Laura Matjošaitytė

REKOMENDACIJOS DĖL POLITINĖS REKLAMOS SKLEIDIMO POLITINĖS KAMPAIJOS LAIKOTARPIU

Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija (toliau – VRK), atsižvelgdama į įstatymų, reglamentuojančių politinės reklamos skleidimą, nuostatas, apibendrinusi atsakymus į gautus paklausimus ir siekdama sudaryti palankesnes sąlygas politinėms partijoms, visuomeniniams rinkimų komitetams, pretendentams, kandidatams¹, referendumo iniciatoriams ir oponentams (toliau – ir politinės partijos, kandidatai ir kiti politinės kampanijos dalyviai) kuo plačiau skleisti politinę reklamą ir sumažinti galimų ginčų kilimo prielaidas, parengė ir skelbia Rekomendacijas dėl politinės reklamos skleidimo politinės kampanijos laikotarpiu (toliau – Rekomendacijos).

Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos įstatymo 3 straipsnio 12 dalyje nustatyta, kad Vyriausioji rinkimų komisija neturi teisės aiškinti rinkimų įstatymų ir Referendumo įstatymo nuostatų, todėl **Rekomendacijomis teikiama tik nuomonė dėl politinės reklamos. Išankstinis vertinimas dėl konkrečios informacijos pripažinimo (nepripažinimo) politine reklama neteikiamas.**

VRK kiekvieną galimą politinės reklamos atvejį vertina atskirai ir, atsižvelgusi į tyrimo metu surinktą medžiagą, priima atitinkamą sprendimą.

Politinės reklamos skleidimą reglamentuoja Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymas, Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų įstatymas, Lietuvos Respublikos rinkimų į Europos Parlamentą įstatymas, Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymas, Lietuvos Respublikos referendumo įstatymas ir Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės (toliau – PKFFK) įstatymas.

Rekomendacijose neaptariami klausimai, kurių sprendimas įsitvirtinęs praktikoje, nekartojamos politinės reklamos skleidimo taisyklės, patvirtintos Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimais (sprendimai skelbiami adresu: <http://www.vrk.lt/vrk-sprendimai-reglamentuojantys-politiniu-partiju-ir-politiniu-kampaniju-finansavimo-kontrolė-politines-reklamos-skleidima>):

¹ Išsikėlę kandidatai ir politinių partijų iškelti kandidatai tuo atveju, jeigu pagal Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymą, esant politinės partijos teikimui (prašymui), įregistruoti savarankiškais politinės kampanijos dalyviais (atitinkamai šio įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 3 punktas ir 4 dalies 2 punktas).

– 2010 m. rugsėjo 7 d. sprendimas Nr. Sp-58 „Dėl Politinės reklamos žymėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (pakeitimai: 2010-12-15 Nr. Sp-136; 2012-04-11 Nr. Sp-31; 2012-07-10 Nr. Sp-108; 2013-12-30 Nr. Sp-165);

– 2014 m. vasario 12 d. sprendimas Nr. Sp-27 „Dėl Išorinės politinės reklamos skleidimo taisyklių patvirtinimo“ (pakeitimas: 2014-10-17 Nr. Sp-245) (netaikoma Seimo rinkimų ir referendumo politinėms kampanijoms);

– 2013 m. gruodžio 20 d. sprendimas Nr. Sp-159 „Dėl Politinei reklamai taikytinų įkainių ir sąlygų pateikimo Vyriausiajai rinkimų komisijai ir jų keitimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (pakeitimas: 2016-02-04 Nr. Sp-14);

– 2010 m. rugsėjo 15 d. sprendimas Nr. Sp-65 „Dėl Viešosios informacijos rengėjo ar skleidėjo deklaracijos formos bei jos užpildymo ir pateikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (pakeitimai: 2012-07-10 Nr. Sp-109; 2013-07-03 Nr. Sp-111; 2014-01-29 Nr. Sp-15; 2016-02-04 Nr. Sp-15).

I SKYRIUS INFORMACIJA KAIP POLITINĖ REKLAMA

1. **Politinė reklama** – tai valstybės politiko, politinės partijos, politinės partijos nario, politinės kampanijos dalyvio, jų vardu ir (ar) interesais bet kokia forma ir priemonėmis už užmokestį ar neatlygintinai politinės kampanijos laikotarpiu ar tarp politinių kampanijų skleidžiama informacija, kuria siekiama paveikti rinkėjų motyvaciją balsuojant rinkimuose ar referendume arba kurios skleidimu propaguojamas valstybės politikas, politinė partija, politinės partijos narys ar politinės kampanijos dalyvis, taip pat jų idėjos, tikslai ar programa (PKFFK įstatymo 2 straipsnio 8 dalis).

2. Pagal PKFFK įstatymo 16 straipsnio 6 dalies 2 punktą politinės kampanijos laikotarpiu politinė reklama nelaikomi neatlygintinai skleidžiami įprastinio pobūdžio informaciniai pranešimai apie valstybės politikų, politinių partijų, kandidatų, kitų politinės kampanijos dalyvių veiklą, informacija, kuria neraginama nedalyvauti referendume, balsuoti už ar prieš referendumui teikiamo sprendimo priėmimą.

3. Atsižvelgiant į tai, VRK nuomone, **politine reklama nelaikomi:**

3.1. politinės kampanijos laikotarpiu neatlygintinai skleidžiami įprastinio pobūdžio informaciniai pranešimai apie valstybės politikų, politinių partijų, kandidatų veiklą, susijusią su kandidato darbine ar nuolatinio pobūdžio visuomenine veikla, informacija, kuria nesiekama paveikti rinkėjų motyvacijos balsuojant rinkimuose arba kurią skleidžiant nepropaguojamas valstybės politikas,

politinė partija, politinės partijos narys ar politinės kampanijos dalyvis, taip pat jų idėjos, tikslai ar programos;

3.2. rinkimų štabo būstinės informacinė iškaba (stendas, skydas ir kt.), kai ji yra pakabinta ant (ar pastatyta šalia) pastato (patalpos), kuriame yra įsikūręs rinkimų štabas. Rinkimų štabo iškaboje gali būti ši informacija: politinės partijos pavadinimas ir (ar) kandidato pavardė, kampanijos dalyvio pavadinimas, partijos logotipas, rinkimų štabo darbo laikas ir kontaktinė informacija. Rekomenduojama laikytis valstybės įstaigų ir institucijų iškaboms keliamo reikalavimo: iškabos matmenys turi būti 40 x 60 cm. Mobiliems rinkimų štabams žymėti taikomi tokie patys reikalavimai kaip ir išorinei politinei reklamai;

3.3. politinių partijų, kandidatų, politinės kampanijos dalyvių padėkos po balsavimo (pakartotinio balsavimo) dienos, išskyrus atvejus, kai jos spausdinamos kitos politinės kampanijos laikotarpiu iki balsavimo rinkimuose ar referendumo dienos arba kai išreiškiamas palaikymas kitiems rinkimuose dalyvaujantiems asmenims;

3.4. politinių partijų, kandidatų, kitų politinės kampanijos dalyvių pranešimai ir komentarai, kuriuose nėra skelbiama programa arba nuoroda į politinės kampanijos dalyvių interneto svetaines, kai šie pranešimai ir komentarai neatlygintinai skelbiami interneto svetainėse, naujienų portaluose veikiančiuose specialiai rinkimų laikotarpiu ar politikų nuomonėms skirtuose skyreliuose / rubrikose, kuriuose suteikiama teisė pasisakyti visiems politikams, visuomenės atstovams, rinkėjams visais aktualiais klausimais;

3.5. trečiųjų asmenų platinama informacija apie politinę partiją, kandidatą, kitus politinės kampanijos dalyvius, kol ji nėra neįprastai dažna arba jai parengti nereikia reikšmingo finansinio indėlio. Siekiant neklaidinti informacijos gavėjų dėl tikrojo informacijos paskelbimo tikslo, rekomenduojama pažymėti nurodant informacijos rengėją (užsakovą) ir finansavimo šaltinį.

4. Rinkimų agitacijos laikotarpiu **politine reklama laikoma** Rekomendacijų 3 punkte minimi viešai skelbiami informaciniai pranešimai, komentarai, kita informacija:

4.1. jeigu už juos atsilyginama ar numatoma atsilyginti;

4.2. kai tokie pranešimai yra skelbiami neįprastai dažnai;

4.3. kai tokia informacija, pranešimai skelbiami komercinei reklamai įprastais būdais ir formomis (įskaitant, bet neapsiribojant reklaminiiais skydeliais (angl. *banner*), iššokančiais langais (angl. *pop-up window*), iššokančiais pranešimais (angl. *pop-up notifications*), bėgančiomis eilutėmis, plakatais ir kt.);

4.4. kai tokiais pranešimais yra agituojama balsuoti už arba prieš politinę partiją, kandidatą, kitą politinės kampanijos dalyvį arba balsuoti už ar prieš referendumui teikiamo sprendimo priėmimą;

4.5. kai be papildomos informacijos skelbiama kandidato nuotrauka, atvaizdas ar kita panašaus pobūdžio vizualinė informacija, taip pat kai skelbiami politinės partijos logotipas (išskyrus rinkimų štabo informacinę iškabę, atitinkančią Rekomendacijų 3.2 papunktyje nurodytus reikalavimus), politinės partijos, kandidato, politinės kampanijos dalyvio rinkimų numeris, rinkimų šūkis bei raginimas balsuoti;

4.6. kai skelbiama politinės partijos pirmininko, jos narių, kitų asmenų, einančių renkamas ar skiriamas, ar politinio (asmeninio) pasitikėjimo pareigas valstybės ar savivaldybės institucijose, nuotraukos, pasisakymai, viešai skleidžiama kita atlygintina (ar numatoma atlyginti) informacija, nesusijusi su tokių asmenų veikla valstybės ar savivaldybės institucijose ir (ar) šių institucijų kompetencija, jei politinė partija ar asmuo dalyvauja politinėje kampanijoje, taip pat tais atvejais, kai tokie asmenys nedalyvauja politinėje kampanijoje, bet savo pasisakymais ir veiksmais prisideda prie teigiamo politinių partijų, kitų asmenų, išsikėlusių ar iškeltų kandidatais, kitų politinės kampanijos dalyvių įvaizdžio kūrimo, skatina už juos balsuoti;

4.7. kai skelbiama informacija, kuria tiesiogiai ar netiesiogiai raginama balsuoti už konkrečią (konkrečias) politinę (politines) partiją (partijas) ir (ar) kandidatą (kandidatus), kitą (kitus) politinės kampanijos dalyvį (dalyvius) arba balsuoti už ar prieš referendumui teikiamo sprendimo priėmimą arba kurios skleidimu propaguojami valstybės politiko, politinės partijos, politinės partijos nario ar politinės kampanijos dalyvio idėjos, tikslai ar programa;

4.8. kai politinių partijų atstovai, politikai, politinės kampanijos dalyviai, motyvuodami tuo, kad tai neturės įtakos rinkimų rezultatams, tiesiogiai ar netiesiogiai ragina nedalyvauti rinkimuose (pakartotiniame balsavime) arba dalyvauti rinkimuose, tačiau nebalsuoti už konkrečią (konkrečias) politinę (politines) partiją (partijas) ir (arba) kandidatą (kandidatus), kitą (kitus) politinės kampanijos dalyvį (dalyvius);

4.9. kai pernelyg dažnai skelbiami sveikinimai valstybės švenčių, atmintinų dienų ar kitomis progomis, nepaisant to, kad atitinkami pareigūnas, kandidatas (politinė partija) minėtomis progomis sveikindavo ir anksčiau, ir (arba) sveikinime pateikiamas partijos logotipas ar kandidato nuotrauka, ir (arba) rinkimų šūkis, ir (arba) sveikinimą pasirašo kaip kandidatas, politinės kampanijos dalyvis ir pan.;

4.10. kai pernelyg dažnai valstybės ir savivaldybės įstaigų, įmonių bei savivaldybės administracijos lėšomis skelbiamos kandidatų nuotraukos ir (arba) skleidžiama informacija apie nuveiktus kandidatų (kandidatų sąrašų) darbus ir pasiekimus;

4.11. kai pernelyg dažnai viešinamas politinės kampanijos dalyvio renginių rėmimas, mecenavimas ir kt.;

4.12. kai rinkimų (referendumo) agitacijos draudimo laikotarpiu asmuo nurodo, už ką jis konkrečiai rengiasi balsuoti ar balsavo, taip netiesiogiai ragindamas ir kitus sekti jo pavyzdžiu;

4.13. kai skelbiama kita informacija, kuria siekiama paveikti rinkėjų motyvaciją balsuojant rinkimuose ar referendume arba kurios skleidimu propaguojami valstybės politikas, politinė partija, politinės partijos narys ar politinės kampanijos dalyvis, taip pat jų idėjos, tikslai ar programa.

5. Kad įprastinio pobūdžio informacija nebūtų laikoma politine reklama, rekomenduojama nenaudoti rinkimų šūkių, specialiai ir pabrėžtinai neišryškinti kandidato pavardės, nedėti jo nuotraukos į pirmą periodinio spaudos leidinio puslapį, grafiškai apipavidalinant vengti didelio formato kandidato atvaizdų, naudoti dalykinį, o ne agitacinį stilių, nedėti informacijos apie politiko asmenines ir kitas su jo veikla nesusijusias savybes, jo šeiminių gyvenimą, pomėgius, laisvalaikį.

6. Kandidatai, kurie pagal einamas pareigas pagal atitinkamus teisės aktus privalo teikti ataskaitas, pranešimus visuomenei, turėtų įvertinti šių dokumentų turinį ir pateikimo formą politinės reklamos kontekste, tai yra nurodytomis ataskaitomis, pranešimais visuomenei turėtų nepažeisti politinę reklamą reglamentuojančių teisės aktų nuostatų.

II SKYRIUS POLITINEI REKLAMAI TAIKOMI REIKALAVIMAI

7. Anonsų, kuriuose yra politinė reklama, skleidimui taikomi tokie patys reikalavimai kaip ir politinei reklamai.

8. Viešosios informacijos rengėjai ir (ar) skleidėjai negali sudaryti išskirtinių sąlygų kuriai nors politinei partijai, kandidatui, politinės kampanijos dalyviui, be to, negali atsisakyti vienodomis sąlygomis sudaryti sutarčių su kuriais nors politine partija, kandidatu ar kitu politinės kampanijos dalyviu.

9. Politinei reklamai, be specialių PKFFK įstatyme nustatytų reikalavimų, taikomi ir Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatyme reklamai nustatyti principai ir reikalavimai.

10. Politinės reklamos turiniui taikomi visi viešosios informacijos turiniui keliami reikalavimai.

11. Primintina, kad viešosios informacijos rengėjai, skleidėjai, žurnalistai ir leidėjai savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija ir įstatymais, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, humanizmo, lygybės, pakantos, pagarbos žmogui principais, gerbia žodžio, kūrybos, religijos ir sąžinės laisvę, nuomonių įvairovę, laikosi profesinės etikos normų, padeda plėtoti

demokratiją, visuomenės atvirumą, skatina visuomenės pilietiškumą ir valstybės pažangą, stiprina valstybės nepriklausomybę, puoselėja valstybinę kalbą, tautinę kultūrą ir dorovę.

12. Viešoji informacija apie kandidatus, politines partijas ir kitus politinės kampanijos dalyvius visuomenės informavimo priemonėse turi būti pateikiama teisingai, tiksliai ir nešališkai.

13. Rinkimuose į Europos Parlamentą dalyvaujančios politinės partijos turėtų aiškiai nurodyti, kurioms Europos partijoms jos priklauso ar su kuria (-omis) Europos politine (-ėmis) partija (-omis) yra susijusi (-ios), naudoti jų logotipą visoje rinkimų kampanijai skirtoje medžiagoje. Jos taip pat turėtų pareikšti aiškią poziciją svarbiais Europos klausimais ir nurodyti, prie kurios Europos Parlamento frakcijos jos ketina prisijungti ir ką rinks Europos Komisijos pirmininku.²

III SKYRIUS POLITINĖS REKLAMOS SKLEIDIMAS

14. PKFFK įstatymas draudžia skleisti politinę reklamą:

14.1. pirmame periodinio spaudos leidinio puslapyje;

14.2. jeigu jos paskleidimas prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir įstatymams;

14.3. neatlygintinai, išskyrus diskusijų laidas;

14.4. per televiziją, išskyrus diskusijų laidas ir ne trumpesnius kaip 30 sekundžių agitacinius siužetus, kuriuose politinės kampanijos dalyvis informuoja apie politinę (rinkimų) programą arba kalba visuomenei aktualiais klausimais.

15. PKFFK įstatyme yra numatytas baigtinis sąrašas per televiziją galimos skleisti politinės reklamos, tai yra diskusijų laidos ir ne trumpesni kaip 30 sekundžių agitaciniai siužetai, kuriuose politinės kampanijos dalyvis informuoja apie savo politinę (rinkimų) programą arba kalba visuomenei aktualiais klausimais. Kitokia politinė reklama (bėganti eilutė, logotipas, trumpesnis negu 30 sekundžių siužetas ir pan.), skleidžiama per televiziją, laikytina PKFFK įstatymo pažeidimu.

16. Reikalavimai, taikomi elektroninėmis priemonėmis skleidžiamai politinei reklamai, yra analogiški kitais būdais skleidžiamos politinės reklamos reikalavimams. Internetu skleidžiama politinė reklama, priklausomai nuo jos formos, turi būti pažymėta kaip spaudoje arba kaip radijuje, arba kaip televizijoje skleidžiama politinė reklama, visais atvejais turi būti nurodoma: „Politinė reklama“ (arba „Rinkimų agitacija“) ir lėšų šaltinis.

17. Neatlygintinai skleidžiant politinę reklamą socialiniuose tinkluose ar įvairiose nuotraukų, įrašų ar pan. dalijimosi svetainėse, kuriuose informacija pagal socialinio tinklo ar svetainės nuostatas

² Papildyta įgyvendinant 2018 m. vasario 14 d. Komisijos rekomendaciją (ES) 2018/234 kaip 2019 m. Europos Parlamento rinkimuose iškelti Europos aspektą ir padaryti juos dar skaidresnius.

skleidžiama neatlygintinai, politinės reklamos žymoje turėtų būti nurodyta, iš kokių lėšų yra ar bus apmokėtas politinės reklamos parengimas arba kad politinę reklamą parengė pats politinės kampanijos dalyvis.

18. Rekomendacijų 17 punkte numatytu būdu skleidžiant politinę reklamą, jos žyma turi būti neatskiriama politinės reklamos (gaminio, skelbimo) dalis dėl to, kad, kitiems vartotojams pasidalijus nuoroda savo paskyroje ar svetainėje, politinės reklamos žyma išliktų.

19. Politinėms partijoms, kandidatams, kitiems politinės kampanijos dalyviams rekomenduojama savo socialinėse paskyrose, puslapiuose ir pan., skirtuose rinkimų (referendumo) agitacijai, nurodyti, kad tai yra atitinkamai politinės partijos, kandidato ar politinės kampanijos dalyvio socialinė paskyra, puslapis ir pan.

20. Politinės partijos, skelbdamos su politine kampanija nesusijusią politinę reklamą (pavyzdžiui, ragindamos skirti 1 proc. gyventojų pajamų mokesčio jų finansavimui ar pan.), tačiau tą darydamos politinės kampanijos metu, šią politinę reklamą turi pažymėti. Jeigu tokia politinė reklama nesietina su politine kampanija, tokią politinę reklamą galima apmokėti iš einamosios (ne politinės kampanijos) banko sąskaitos, ir tai turi būti nurodoma politinės reklamos žymoje.

21. Žurnalistams, dalyvaujantiems politinėje kampanijoje, rekomenduojama laikytis Viešosios informacijos rengėjų, skleidėjų ir Visuomenės informavimo etikos asociacijos narių atstovų susirinkime 2016 m. vasario 29 d. priimto Visuomenės informavimo etikos kodekso 23 straipsnyje įtvirtintos nuostatos, kad žurnalisto profesinė veikla nesuderinama su darbu valstybės ir vietos valdžios institucijose, dalyvavimu politinių partijų veikloje. Todėl rinkimų agitacijos metu politinės kampanijos dalyviams rekomenduojama nerengti garso / vaizdo reportažų, komentarų, interviu, nevesti žinių ar kitų radijo ar televizijos laidų, nepublikuoti žurnalistinių publikacijų.

22. Politinei reklamai, skleidžiamai per užsienio transliuotojus, taikomi tokie patys reikalavimai kaip ir per nacionalinius transliuotojus skleidžiamai politinei reklamai. Politinės kampanijos dalyvis, tokiu būdu skleisdamas politinę reklamą, yra atsakingas už tai, kad ji būtų tinkamai pažymėta, būtų laikomasi rinkimų agitacijos draudimo laikotarpio ir kitų politinės reklamos skleidimo reikalavimų bei ribojimų.

23. Mitinguose ir kituose renginiuose naudojamus skydus, stendus, vėliavas ir kitokią atributiką, agituojančią balsuoti už politinę partiją, kandidatą, politinės kampanijos dalyvį, už ar prieš referendumui teikiamo sprendimo priėmimą, renginio organizatoriai po renginio privalo nedelsdami pašalinti iš viešos vietos savomis lėšomis.

24. Rinkimų agitacijos draudimo laikotarpiu interneto svetainėse, naujienų portaluose draudžiama skelbti Rekomendacijų 3.4 papunktyje minimus pranešimus, komentarus. Iki agitacijos draudimo pradžios paskelbtos medžiagos nebūtina pašalinti, bet ji neturi būti aiškiai matoma erdvėje (pvz., specialiai išskirta, dominuojanti ar pan.).

IV SKYRIUS POLITINĖS REKLAMOS UŽSAKYMAI

25. Politinės partijos, kandidatai, kiti politinės kampanijos dalyviai gali įgyti turtinių prievolių dėl išlaidų politinei kampanijai tik nuo jų įregistravimo savarankiškais politinės kampanijos dalyviais ir paskelbimo VRK interneto svetainėje dienos.

26. PKFFK įstatymas draudžia politinės kampanijos dalyvius finansuoti per trečiuosius asmenis. Tai reiškia, kad politinę reklamą gali užsakyti ir apmokėti tik politinės kampanijos dalyvis ar jam atstovaujantis asmuo.

27. Rekomenduojama priimant užsakymą politinei reklamai rengti ar skleisti arba sudarant sutartį dėl politinės reklamos rengimo ar skleidimo įsitikinti, kad atitinkami politinė partija, kandidatas ar kitas subjektas yra registruoti savarankiškais politinės kampanijos dalyviais arba atstovauja savarankiškam politinės kampanijos dalyviui (informaciją galima patikrinti www.vrk.lt).
